

L'últim mohicà

Atrapat pels canvis polítics als països de l'Est d'Europa i amenaçat per la insatisfacció general, Castro busca ara el suport de Xina.

La derrota sandinista ha commocionat Fidel Castro. El diari *Granma*, òrgan del Partit Comunista Cubà (PPC), parlava sense ambigüitat de la "victòria de l'imperialisme" en les eleccions celebrades el 25 de febrer a Nicaragua. La caiguda del comandant Ortega, encara que per via democràtica, ha deixat Castro totalment sol, aïllat en un continent cada vegada més sotmès per Estats Units, sobretot després de l'èxit de la invasió de Panamà. Només li queden a Castro com a referència un parell de guerrilles: l'Exèrcit d'Alliberament Nacional (ALN), que actua a les zones petroleres de Colòmbia, i el Front Farabundo Martí d'Alliberament Nacional (FLMN) d'El Salvador. Són l'herència d'aquell *foguisme* revolucionari impulsat per Ernesto *Che* Guevara en la dècada del anys 60, que gaudí de tantes simpaties a Europa.

Castro ha prodigat en els últims sis mesos els discursos numantins, a la vegada que ha criticat àcidament la "construcció del capitalisme" a Europa de l'Est. Més que la pèrdua d'aliats a Amèrica, a Castro el preocupen els canvis que s'han produït aquest 1989 als països socialistes europeus perquè d'ells obtenia importants ajudes econòmiques. Malgrat que el separen grans diferències ideològiques de Mikhaïl Gorbtxov, paleses en la visita d'aquest a L'Havana l'abril de 1989, el règim cubà encara compta amb el suport econòmic de la Unió Soviètica, de qui rep uns 6.000 milions de

dòlars (660.000 milions de pessetes) anuals en assistència militar i financera. Els acords avantatjosos per a Cuba, com vendre el sucre a un preu superior al que fixa el mercat internacional o comprar petroli a baix preu per revendre'l posteriorment, sembla que estan a punt d'acabar-se perquè Gorbtxov necessita totes les energies i els diners per tirar endavant la *perestroika* i inundar els pobres aparadors de les botigues soviètiques de productes de primera necessitat. Els economistes soviètics feia temps que s'exaltaven per aquest balafiament de diners al tròpic, on no veien cap fruit per als esforços. "Estem farts de mantenir aquesta colla d'indolents", s'havia sentit dir a algun alt funcionari soviètic quan es parlava del problema cubà.

El desmantellament del Consell d'Ajuda Mútua (Comecon), també conegut com a mínim la conversió d'aquest en un mercat regit per lleis capitalistes, decidida a l'última cimera de Sofia, deixa a Cuba en una situació bastant delicada, quan encara segueix sotmesa al bloqueig comercial dels Estats Units. Cuba ha intentat diversificar la seva economia sense gaire èxit: el sucre de canya continua essent el primer producte d'exportació. El turisme és l'únic sector que ha crescut en els darrers anys, encara que generant una contaminació —prostitució, idees obertes, costums occidentals— no desitjades pels ortodoxes dirigents comunistes cubans. El propòsit, però, és d'aconse-

guir un milió de turistes anuals, el mateix nivell que l'any 59.

MATRIMONI AMB PEQUÍN

Castro es disposa a refermar els llaços ideològics i comercials amb Xina, per suplir el buit deixat per Europa de l'Est. El viatge de Castro a Pequín, ja anunciat, es podria realitzar aquesta primavera,

tan sols uns mesos abans que s'acompleixi el primer aniversari de la matança de Tiananmen. Xina, maleïda per Castro durant els anys 60 i 70, és el far de l'ortodòxia comunista, el puntal d'un eix dels contraris a les reformes, que es complementaria amb L'Havana i Pyongyang. Albània, l'únic reducte stalinista a Europa, continua criticant el "revisionisme" soviè-

tic, i sense perdonar l'obertura econòmica de Deng Xiaoping. Prova d'aquest matrimoni entre Castro i Deng és el volum d'intercanvis econòmics entre els dos països: Xina s'ha convertit en el segon client comercial de Cuba en els darrers cinc anys.

Malgrat les dificultats

necessitarà ser més auster que ara, que ja és difícil. Si la sanitat i l'educació han millorat substancialment durant el castrisme, no es pot dir el mateix dels béns de primera necessitat. Els defensors de la revolució cubana diuen que la llibreta de racionament permet que tothom mengi.

berals o de signe *perestroika*. Els Comitès de Defensa de la Revolució (CDR) garanteixen un control absolut de la població, insuficient per a impedir les crítiques i el sorgiment de petits nuclis de dissidents, reprimits o tolerats segons la conjuntura interna. Sembla que Castro està

volució citant Mella, un històric dirigent comunista. La universitat és el focus públic d'aquest anhel de *perestroika* i *glasnost*.

L'hermetisme del règim impedeix saber si hi ha molts partidaris de la *perestroika* entre el Politburó i el Comitè Central del PCC. La designació de Juan Escalona com a president de l'Assemblea Nacional del Poder Popular (Parlament) i de José Balaguer com a ambaixador a la Unió Soviètica reforcen la línia fidelista del règim. Escalona fou el fiscal, com a ministre de Justícia, en el cas dels alts oficials implicats en una xarxa de narcotràfic. Escalona defensà la postura de Castro de ser implacables amb el general Arnaldo Ochoa, l'heroi de la guerra d'Angola. Ochoa i tres altres oficials foren afusellats la matinada del 13 de juliol de 1989. La designació de Balaguer, membre del secretariat del PCC, podria ser un càstig. En canvi, dos coneguts ortodoxos, Pedro Ross i Roberto Robaina, foren ascendits a membres del Politburó.

Tancat en si mateix i afectat encara pels dubtes que generà el cas Ochoa, Castro es prepara per a resistir les adversitats que s'apropen amb rapidesa. El quart congrés del PCC, anunciat pel primer semestre de 1991, vol confirmar el fidelisme immobilista amb la consigna "Nuestra patria será un eterno Baragua". A Baragua, l'any 1878, els rebels decidiren continuar la guerra contra Espanya per aconseguir la independència. D'aquí a un any, prediuen els especialistes, poden haver passat moltes coses a l'illa, com ara què s'agregui la lluita per la successió de Fidel Castro. El germà Raúl, que supura dogmatisme, sembla ben col·locat. Es desconeix, però, si hi han militars disposats a impedir la successió familiar.

Antoni Castel

S QUE NUNCA ABANDERADOS ALISMO

econòmiques i l'aïllament internacional, Castro encara és carismàtic, capaç de mobilitzar milers de cubans en les jornades patriòtiques, com el 28 de gener passat, quan se celebrà l'aniversari de José Martí. En el seu discurs, catastrofista, repetí que el futur del "moviment revolucionari" es decideix a Cuba. Castro no amagà que arriben èpoques difícils, en què es

Molts cubans, descontents amb 31 anys de restriccions, no tenen empatx a explicar a l'estranger que estan cansats de tanta cua, de no poder menjar productes variats, en resum, de sofrir tanta humiliació.

El país sembla polaritzat entre els que creuen en el procés revolucionari dirigit per Castro i els que, tímida-ment, demanen reformes, li-

més disposat a permetre la dissidència pro-occidental, com els grups d'artistes o les formacions de drets humans, que la marxista. El gener foren empresonats quatre estudiants universitaris per haver denunciat en un escrit el culte de la personalitat de Castro. Els estudiants repressaliats formaven part d'un corrent anomenat *mellistas*, que defensen la puresa de la re-